

РОЗДІЛ 8. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.35

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.4.30>

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОНАСТАСОВНІ АСПЕКТИ (НА БАЗІ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ)

Айдинян А.В.,
*кандидат юридичних наук, асистент кафедри
кримінально-правової політики
та кримінального права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
ORCID: 0000-0003-2097-370X,
e-mail: angela.aydinyan@gmail.com*

Айдинян А.В. Суб'єктивна сторона декларування недостовірної інформації: деякі теоретичні та правонастасовні аспекти (на базі судової практики Вищого антикорупційного суду).

Визначається, що у теорії кримінального права України домінує підхід, згідно з яким декларування недостовірної інформації характеризується умисною формою вини, вид умислу – прямий. Судова практика також підтверджує, що даний склад кримінального правопорушення вимагає встановлення саме прямого умислу.

Здійснюється аналіз судової практики Вищого антикорупційного суду (здебільшого вироків). На базі такого аналізу судової практики формулюється висновок про неоднорідність підходів практики до дослідження суб'єктивних ознак декларування недостовірної інформації. В одних випадках суд предметно досліджує суб'єктивні ознаки, в тому числі мотив та мету, і, у разі неможливості встановити конкретний мотив та мету ухвалюється виправдувальний вирок через відсутність суб'єктивної сторони складу даного кримінального правопорушення. В інших – суди констатують прямий умисел, виходячи з фактичних обставин, при цьому мотив і мета презюмуються, але конкретно не досліджуються (наводяться загальні положення-презумпції про наявність особистого мотиву і мети приховати відомості від громадськості та контролюючих органів про свій дійсний фінансовий стан). В окремих випадках, на думку судів, існує потреба встановити прямий умисел, що констатується виходячи з об'єктивних ознак, але не вбачається необхідність досліджувати мотив і мету декларування недостовірної інформації (в деяких вироків на це прямо вказується).

Аналіз судової практики дозволяє відстежити різні висновки суду щодо суб'єктивних ознак складу декларування недостовірної інформації навіть за подібних фактичних обставин.

Наголошується, що з усіх елементів складу будь-якого к. пр. саме суб'єктивна сторона є найбільш складною для встановлення, а при встановленні суб'єктивної сторони декларування недостовірної інформації виникають особливі труднощі, що пов'язано з «підвищеними» вимогами законодавця до інтелектуального моменту вини. Висловлюється думка, що зазначене підтверджує потребу досліджувати усі суб'єктивні ознаки, в тому числі мотиви і мету суб'єкта, адже це сприяє досягненню цілей кримінального судочинства.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, декларування, недостовірна інформація, суб'єктивна сторона, прямий умисел, мотив, мета.

Aidynian A.V. The subjective side of declaring false information: some theoretical and practice aspects (based on judicial practice of the Higher Anti-Corruption Court).

It is determined that according to the approach prevailing in the theory of criminal law, the declaration of false information is characterized by an intentional form of guilt, the type of intent is direct. Judicial practice also confirms that this composition of the criminal offense requires the establishment of direct intent.

The analysis of the judicial practice of the Higher Anti-Corruption Court (mostly verdicts) is carried out. On the basis of such an analysis of judicial practice, a conclusion is formulated about the heterogeneity of the approaches of the practice to the study of subjective signs of declaring false information. In some cases, the court objectively investigates the subjective signs, including the motive and purpose, and, if it is impossible to establish a specific motive and purpose, an acquittal is passed due to the absence of the subjective side of the composition of this criminal offense. In others, courts establish direct intent based on the factual circumstances, while the motive and purpose are presumed, but not specifically investigated (general provisions are given - presumptions about the presence of a personal motive and purpose to hide information from the public and regulatory authorities about one's true financial status). In some cases, in the opinion of the courts, there is a need to establish direct intent, which is established based on objective signs, but there is no need to investigate the motive and purpose of declaring false information (this is explicitly indicated in some judgments).

Analysis of judicial practice allows us to trace different court conclusions regarding the subjective signs of the composition of declaring false information even under similar factual circumstances.

It is emphasized that of all the elements of any criminal offense, it is the subjective side that is the most difficult to establish, and when establishing the subjective side of declaring false information, special difficulties arise, which is associated with the "increased" requirements of the legislator to the intellectual moment of guilt. The opinion is expressed that the above confirms the need to investigate all subjective signs, including the subject's motives and goals, because this contributes to the achievement of the goals of criminal justice.

Key words: criminal offense, declaring, false information, subjective side, direct intent, motive, purpose.

Постановка проблеми. У ст. 366-2 Кримінального кодексу України (далі – КК, КК України) передбачено кримінальну відповідальність за умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 500 до 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 1), або на суму понад 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 2). Отже, законодавець вживає тут два формулювання, що вказують на форму вини – «умисне» та «завідомо». Звідси слідє, що питання про форму вини на законодавчому рівні вирішено. Видається, що і вид умислу законодавцем також визначений (на наш погляд, виключно прямий). При цьому аналіз теоретичних підходів та судової практики Вищого антикорупційного суду (далі – ВАКС, Суд) свідчать про певну їх неоднозначність з даного питання та серйозну складність встановлення/доведення прямого умислу у складі декларування недостовірної інформації.

Мета дослідження полягає в аналіз деяких теоретичних та правозастосовних аспектів суб'єктивної сторони декларування недостовірної інформації, в тому числі на базі судової практики ВАКС.

Стан опрацювання проблематики. Декларування недостовірної інформації ставало предметом дослідження таких науковців як В.В. Андрієшин, О.С. Бондаренко, Д.Ф. Волонець, Ю.В. Гродецький, О.О. Дудоров, З.А. Загинеї, В.М. Киричко, І.І. Митрофанов, Д.М. Міськів, М.І. Хавронюк, В.С. Щирська та ін. Проте, як видається, предмет наукових досліджень не вичерпаний.

Виклад основного матеріалу. З диспозицій ч.ч. 1, 2 ст. 366-2 КК випливає, що декларування недостовірної інформації є умисним кримінальним правопорушенням (слово «умисне» прямо вживається в обох частинах статті). Вид умислу тут прямо не вказаний, однак більшість вчених погоджуються, що кримінальне правопорушення (далі – к. пр.), передбачене ч. 1 ст. 366-2 КК, може бути вчинено виключно з прямим умислом [1, с. 1151; 2, с. 118].

Такий висновок також підтримується у дисертаційному дослідженні Д.Ф. Волонця. Автор зазначає, що суб'єктивна сторона к. пр., передбачених ст.ст. 366-2 та 366-3 КК України, харак-

теризується одним обов'язковим елементом – виною у формі умислу, вид умислу – прямий, та двома факультативними – мотивом та метою, які не впливають на кваліфікацію суспільно небезпечного діяння, проте можуть бути враховані судом під час призначення покарання винному [3, с. 131].

Інший вчений у галузі кримінального права Міськів Д.В., проводячи своє дисертаційне дослідження, присвячене проблемі відповідальності за декларування недостовірної інформації у кримінальному праві, дійшов протилежного висновку. Так, дисертант зазначив, *«не можна повністю виключати можливість вчинення к. пр., передбаченого ст. 366-2, із непрямим умислом. У цьому разі можна навести випадок, коли у суб'єкта декларування так багато об'єктів декларування, що деякі з них він не задекларував (з огляду на аналіз декларацій окремих суб'єктів на практиці такі випадки можливі), хоча при цьому усвідомлював, що міг задекларувати не все. Звісно, вказане певним чином суперечить традиціям теорії кримінального права, адже, за загальним правилом, «завідомість» вказує саме на прямий умисел. Однак, вбачається, що у наведеному прикладі особа вчиняє таке діяння все-таки з непрямим умислом. З огляду на це, к. пр., передбачені ст.ст. 366-2, 366-3 КК України, із суб'єктивної сторони можуть виражатись як у прямому, так і непрямому умислі»* [4, с. 142-143].

По-перше, не зовсім зрозуміло, що означає «не задекларував, хоча усвідомлював, що міг задекларувати не все», особливо, якщо взяти до уваги, що таке діяння має бути вчинено завідомо. По-друге, і це видається ще складнішим, яким процесуальними засобами доказування довести усвідомлення можливості декларування не всього майна. По-третє, на наш погляд, тут має місце певна підміна понять. Питання не в тому, з яким умислом це діяння може бути вчинене, а в тому, які форма і вид вини передбачені у певному складі к. пр.

Крім того, у теорії кримінального права традиційно зазначається, що законодавчі дефініції прямого та непрямого умислу свідчать про те, що їх диференціація здійснюється за змістом психічного ставлення не до діяння (адже в обох випадках суб'єкт усвідомлює суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), а до суспільно небезпечних наслідків. Оскільки ані в ч. 1, ані в ч. 2 ст. 366-2 КК суспільно небезпечні наслідки не передбачені (це формальні склади), вважаємо обґрунтованою думку тих науковців, які стверджують, що зміст вини к. пр. із формальним складом вичерпується встановленням інтелектуального та вольового моменту щодо суспільно небезпечного діяння. Отже, к. пр., передбачене ч.ч. 1, 2 ст. 366-2 КК, як к. пр. з формальним складом може вчинятися виключно з прямим умислом (непрямого умислу тут апіорі бути не може).

На прямий умисел, на нашу думку, додатково вказує формулювання «завідомо» у диспозиціях ч.ч. 1,2 ст. 366 КК. Завідомість завжди передбачає обізнаність особи з певними обставинами, а отже, є ознакою, яка характеризує інтелектуальний момент вини. Завідомість виступає показником високого ступеня усвідомлення тієї чи іншої ознаки об'єктивної сторони складу к. пр., означаючи наявність у винного таких, що не викликають у нього сумніву, відомостей про існування обставин, з якими закон пов'яже завідомість [5, с. 54-55]. Погоджуємось, що під завідомістю слід розуміти приховану, неправильну інформацію, яка до моменту внесення суб'єктом декларування в декларацію була відомою декларанту і усвідомлювалася ним повною мірою [6, с. 42]. Завідомість вказує на достеменно обізнаність декларанта про недостовірність інформації, що декларується.

Враховуючи останнє, неможливо погодитися з Міськів Д.В., який наводить таку думку: *«Тобто, з огляду на зміст диспозиції ст. 366-2 КК України, кримінальна відповідальність настає виключно за подання «завідомо недостовірних» відомостей, тобто такої інформації, яку суб'єкт декларування усвідомлював або міг усвідомлювати на момент внесення її до е-декларації»* [4, с. 146]. Вжиття альтернативного сполучника «або» в останньому реченні свідчить про те, що автор допускає вчинення к. пр., передбаченого відповідною частиною ст. 366-2 КК, в ситуації, коли суб'єкт не усвідомлює недостовірність відомостей, але міг це усвідомлювати. Видається, що останнє виходить за межі юридичної конструкції складу декларування недостовірної інформації.

Отже, суб'єктивна сторона декларування недостовірної інформації характеризується умисною формою вини, вид умислу – прямий (останнє підтверджується судовою практикою, що буде підтверджено далі). **Щодо мотиву і мети, то вони дійсно у складах к. пр., передбачених ч.ч. 1, 2 ст. 366-2 КК, не передбачені, а тому не є обов'язковими.** При цьому аналіз судової практики ВАКС дозволяє дійти висновку про різні підходи практики до дослідження суб'єктив-

них ознак декларування недостовірної інформації. З метою певної систематизації таких підходів вбачаємо за можливе виокремити щонайменше три таких підходів.

1. Суд досліджує суб'єктивну сторону декларування недостовірної інформації та вважає за необхідне встановити прямий умисел, а також конкретний мотив і мету суб'єкта. При цьому **відсутність конкретного мотиву і мети внесення особою до декларації неправдивих відомостей**, на переконання ВАКС, створює підстави для висновку про те, що така особа насправді не усвідомлювала характеру своїх дій, а отже, в її поведінці **відсутній умисел**. Так, у справі № 991/174/23 (вирок від 21 березня 2023) народний депутат обвинувачувався у тому, що при заповненні декларації він не вказав дані про квартиру, щодо якої мав право користування відповідно до договору оренди, а також не вказав про фінансове зобов'язання перед банком у розмірі 48 864,81 доларів США. Погодившись з наявністю ознак суб'єкта, об'єкта та об'єктивної сторони складу к. пр., що інкримінується, Суд дійшов висновку про відсутність суб'єктивної сторони даного складу. Колегія ВАКС зазначає: *«З суб'єктивної сторони к. пр., передбачене частиною 1 статті 366-2 КК України, характеризується умисною формою вини. Суб'єкт декларування при внесенні відомостей до декларації усвідомлює невідповідність зазначених відомостей реальному стану речей на відповідну характеристику (вартісну, кількісну, якісну тощо) і такі відомості мають бути завідомо недостовірними. Причому ознака завідомої недостовірності, застосована у диспозиції статті, вказує на усвідомлення суб'єктом певного факту як очевидного і такого, що не підлягає сумніву. Під завідомо недостовірними відомостями слід розуміти приховану, неправильну інформацію, яка до моменту внесення суб'єктом декларування в декларацію була відома декларанту і усвідомлювалася повною мірою. Кримінальна відповідальність за внесення завідомо неправдивих відомостей не може наставати, якщо суб'єкт не вважає їх такими. Завідомість означає, що певне діяння вчиняється з прямим умислом»*. Суд зазначив, що *«обвинувачений при поданні Декларації мав усвідомлювати необхідність внесення відомостей про Об'єкт нерухомості, що перебував у нього в користуванні. Разом з тим, Суд не може поза розумним сумнівом визнати доведеним, що у обвинуваченого було свідоме бажання та мета не вказувати відомості про цей об'єкт, і таке невнесення мало завідомо недостовірний характер. Це, в свою чергу, виключає прямий умисел на вчинення інкримінованого проступку в частині декларування відомостей про Об'єкт нерухомості»*¹.

Подібного висновку про відсутність суб'єктивної сторони складу к. пр., передбаченого ч. 1 ст. 366-2 КК України, дійшов також ВАКС у вирокі від 16 березня 2023 р. у справі № 991/6699/22. У даній справі народний депутат обвинувачувався в тому, що подав декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбачену Законом України «Про запобігання корупції», за 2020 рік, та умисно вніс до декларації завідомо недостовірні відомості – не зазначив відомості про орендовану ним квартиру. Діяння кваліфіковане за ч. 1 ст. 366-2 КК України.

Сторона захисту наполягала на тому, що це помилка, адже інформація про квартиру є загальнодоступною, відомості про квартиру подавалися до Апарату Верховної Ради України для компенсації витрат на оренду житла. Також інформація про виплату компенсації за оренду житла оприлюднювалася на сайті Верховної Ради України та у ЗМІ, а тому є загальновідомою. Через це у діях обвинуваченого відсутня суб'єктивна сторона к. пр. Крім того, обвинуваченому не була відома вартість квартири, а тому він не міг її приховати. Діяння, яке інкримінують обвинуваченому, не має мети та мотиву.

ВАКС виправдав народного депутата за пред'явленим обвинуваченням, зазначивши, що обвинувачений не мав умислу вносити недостовірні відомості. Колегія суддів досліджувала мотив і мету даного к. пр. та дійшла висновку, що **суб'єкт не мав мотиву та мети приховати орендовану квартиру** при поданні декларації за 2020 рік. Його дії свідчать про те, що він нестаранно та несумлінно поставився до обов'язку внести достовірні відомості про об'єкти декларування, чим порушив визначений порядок декларування **без прямого умислу**. Проте лише наявність умислу у обвинуваченого є обов'язковим елементом для його діяння за ч. 1 ст. 366-2 КК України. У свою чергу, відсутність умислу у діях обвинуваченого виключає наявність суб'єктивної сторони та

¹ За апеляційною скаргою прокурора було порушено апеляційне провадження, однак воно було закрито у зв'язку із задоволенням клопотання захисника про звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності [8].

складу к. пр., що зобов'язує суд відповідно до ч. 7 ст. 284 КПК України ухвалити виправдувальний вирок [9]¹.

2. Суд досліджує суб'єктивну сторону суб'єктивну сторону декларування недостовірної інформації, вказує на необхідність дослідити мотив і мету вчинення декларування недостовірної інформації, однак обмежується положеннями-презумпціями щодо наявності прямого умислу та «загального» особистого мотиву і мети приховати відомості від громадськості та контролюючих органів про свій дійсний фінансовий стан і різницю між видатками та доходами. Такий мотив окреслений, зокрема, у вирокі ВАКС від 24 березня 2023 р. у справі № 991/500/23. На переконання Суду, на такий мотив і мету вказує те, що суб'єкт не зазначив відомості про ТОВ «Міт Магнат» у 8, 9, 11 розділі декларації. Цим він приховав свою приналежність до цього товариства; не відобразив, що він є бенефіціарним власником ТОВ «Міт Магнат», одержував заробітну плату на цьому товаристві, про наявні зобов'язання фінансового характеру щодо поповнення статутного капіталу товариства, а також що він мав видатки, пов'язані із діяльністю товариства. Суд визнав депутата Полтавської обласної ради винним у вчиненні к. пр., передбаченого ч. 1 ст. 366-2 КК [11]². Разом з тим, на наше переконання, обставини, наведені у рішенні суду, не дозволяють «поза розумним сумнівом» встановити суб'єктивну сторону інкримінованого к. пр. Зокрема, залишається незрозумілим, який сенс приховувати інформацію про зв'язок з ТОВ, якщо така інформація є загальнодоступною і будь-хто (за безкоштовним запитом) може з'ясувати засновників/учасників товариств, розмір їх часток у статутному капіталі, розмір статутного капіталу тощо.

3. Суд обмежується встановленням прямого умислу винного. Потреби досліджувати мотив і мету декларування недостовірної інформації, на думку суду, немає. Зокрема, про відсутність потреби у встановленні мети і мотиву зазначила колегія ВАКС у вирокі від 05 лютого 2024 року у справі № 991/503/23. У даній справі суддя не зазначив квартиру та два машиномісця, що перебували у його користуванні та у користуванні його членів сім'ї. Тут колегія суду зазначила: *«У даному випадку йдеться саме про прямий умисел, адже суб'єкт декларування чітко усвідомлює, що повинен внести достовірні відомості до декларації, однак свідомо цього не робить. Мотиви та мета такого внесення не є предметом доказування. Тобто, з суб'єктивної сторони вказане к. пр. характеризується лише прямим умислом»*. Як визначив Суд у даному вирокі, *«умисне внесення суб'єктом декларування недостовірних відомостей до декларації означає, що особа, маючи змогу виконати покладений на неї обов'язок, умисно цього не робить. Склад цього злочину матиме місце у випадку, коли особа відкрито відмовляється виконати вимогу закону, тобто усвідомлює той факт, що не виконує обов'язки, покладені Законом України «Про запобігання корупції» шляхом свідомого приховування чи перекручування тієї чи іншої інформації»* [13]. На нашу думку, формулювання «особа, маючи змогу виконати покладений на неї обов'язок, умисно цього не робить» вказує на пасивну поведінку, що властива складу к. пр., передбаченого ст. 366-3 КК («Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування»), а не ч. 1 ст. 366-2 КК³.

Про те, що мотив та мета знаходяться поза межами предмета доказування прямо зазначається також у вирокі ВАКС від 17 серпня 2023 р. у справі № 991/1126/23. У даній справі обвинувачений (народний депутат) не зазначив у декларації відомості про двоповерхове житлове приміщення дуплексного типу з паркувальним місцем (знаходиться у Королівстві Іспанія) та відомості про грошові кошти на банківському рахунку (1657,10 доларів США). Народний депутат пояснив, що зазначене житлове приміщення, розташоване у Королівстві Іспанія, з паркувальним місцем, наразі належить його матері на підставі договору дарування від 12.11.2013, укладеного за законодавством Англії, але власне договору він знайти не міг. На переконання Суду, доведено прямий умисел винного, що підтверджується, зокрема, тим, що він був ознайомлений із порядком набуття у власність нерухомого майна за правом Королівства Іспанія, адже 16.09.2013 уклав як покупець договір купівлі-продажу такого майна, а 14.11.2013 за ним та його дружиною зареєстровано право

¹ Прокуратура подавала апеляційну скаргу на дане рішення, однак обвинуваченого було звільнено від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності [10].

² Сторона захисту оскаржувала рішення, але в подальшому обвинуваченого було звільнено від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності [12].

³ На даний вирок захисником було подано апеляційну скаргу, але у ЄДРСР останньою (за датою) є ухвала від 03 червня 2024 року, згідно з якою справу призначено до апеляційного розгляду на 18 червня 2024 року.

власності в реєстрі власності Хаває № 2. За таких обставин суд переконаний, що обвинувачений усвідомлював, що житлове приміщення, розташоване в Королівстві Іспанія, з паркувальним місцем, належало йому та його дружині на праві власності зокрема протягом 2020 року та станом на 31.12.2020. Тому обвинувачений розумів, що відомості про це майно підлягали внесенню до декларації за 2020 рік. З урахуванням зазначеного Суд виніс обвинувальний вирок¹. Треба відмітити, що, незважаючи на те, що Суд не досліджував мотив і мету, висновки Суду у даній справі є достатньо переконливими, особливо з урахуванням тієї обставини, що дані про нерухомість за кордоном у відкритому доступі не перебувають і без спеціальної перевірки компетентними органами їх встановити неможливо.

У вирокі ВАКС від 30 березня 2023 р. у справі № 991/185/23 прямо на відсутність потреби досліджувати мотив і мету не вказується, однак аналіз вироку свідчить, що Суд не вбачає такої потреби. Так, у даній справі народний депутат обвинувачувалася у незазначенні у поданій декларації відомостей про об'єкт нерухомості – орендовану квартиру, ринкова вартість якої становить 2 520 061 грн. Сторона захисту наполягала на тому, що обвинувачена не переслідувала мету приховати нерухоме майно, що перебувало в оренді, оскільки такі відомості про оренду квартири опубліковуються у різних виданнях та є публічно доступними для кожного громадянина України. Також обвинувачена зазначала, що декларацію подавав за неї її чоловік (має вищу юридичну освіту, здійснює адвокатську діяльність).

Обґрунтовуючи наявність умислу в діях народного депутата, ВАКС, зокрема, зазначає: *«Наявність вищої освіти, достеменно освідомленість ОСОБА_7 про норми положень Закону України «Про запобігання корупції» в частині декларування, наявність можливості звернутись до публічних роз'яснень НАЗК та отримати персональні, не дають колегії суддів підстав вважати, що остання не могла не знати про те, що об'єкт нерухомості за адресою АДРЕСА_3, перебував її користуванні на праві оренди протягом більше 183 днів у 2020 році та станом на 31.12.2020, а відтак підлягав декларуванню»*.

Також колегія суддів відмітила, що оприлюднення інформації про оренду квартири є обов'язком у разі реалізації права на отримання компенсації вартості орендованого житла на підставі Закону України «Про статус народного депутата України». Крім того, така відкрита інформація парламенту є засобом громадського контролю за публічними особами, якими є народні депутати України, не містить відомостей про сам об'єкт нерухомості, який підлягає декларуванню, та не підмінює собою обов'язок декларування самого об'єкту нерухомості [16]². Принагідно відмітимо, що вище були наведені вирокі ВАКС від 21 березня 2023 у справі № 991/174/23 та від 16 березня 2023 у справі № 991/6699/22, де за подібних фактичних обставин саме через відсутність конкретного мотиву і мети Суд визнав відсутність прямого умислу на внесення завідомо недостовірних відомостей.

Як свідчить проведений аналіз, висновки Суду в аспекті суб'єктивної сторони декларування недостовірної інформації можуть відрізнятися навіть за подібних фактичних обставин. На нашу думку, суб'єктивна сторона даного к. пр. є особливо складною для встановлення, а тому предметне дослідження усіх суб'єктивних ознак, в тому числі мотиву та мети, мають дуже важливе значення. Більше того, невстановлення судом конкретного мотиву і мети, на наше переконання, не дозволяє поза розумним сумнівом визнати доведеним прямий умисел особи на декларування завідомо недостовірної інформації.

Висновки. Суб'єктивна сторона декларування недостовірної інформації характеризується умисною формою вини, вид умислу – прямий. Така думка є превалюючою як у теорії кримінального права, так і у судовій практиці ВАКС.

Щодо дослідження суб'єктивних ознак декларування недостовірної інформації, то у практиці ВАКС відсутня єдність у даному питанні. Аналіз судової практики Суду дозволяє сформулювати щонайменше три підходи:

1) вимагається встановлення не лише прямого умислу, але і конкретного мотиву та мети внесення особою до декларації неправдивих відомостей; їх відсутність створює підстави для висновку про відсутність прямого умислу;

¹ В подальшому ухвалою Апеляційної палати ВАКС обвинуваченого було звільнено від кримінальної відповідальності за вчинення к. пр., передбаченого ч.1 ст.366-2 КК, у зв'язку із закінченням строків давності [15].

² У даній справі сторона захисту оскаржувала судові рішення, але в подальшому за клопотанням сторони захисту Апеляційною палатою ВАКС справу було закрито у зв'язку із закінченням строків давності [17].

2) встановлюється прямий умисел, визнається потреба дослідити мотив і мету вчинення декларування недостовірної інформації, однак конкретний мотив і мета не досліджуються;

3) вважається достатнім встановити прямий умисел винного; потреби досліджувати мотив і мету декларування недостовірної інформації суд не вбачає.

На практиці з усіх елементів складу будь-якого к. пр. саме суб'єктивна сторона є найбільш складною для встановлення, а при встановленні суб'єктивної сторони декларування недостовірної інформації виникають особливі труднощі, що пов'язано з «підвищеними» вимогами законодавця до інтелектуального моменту вини. Зазначене, на нашу думку, підтверджує потребу досліджувати мотиви і мету суб'єкта, адже це сприяє досягненню цілей кримінального судочинства (щоб кожний, хто вчинив к. пр., був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 11-те вид. / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. К.: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
2. Антонюк Н. Актуальні питання кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XXIII звітної науково-практичної конференції (7–8 лютого 2017 р.): у 2 ч. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2017. Ч. 2. С. 115–118.
3. Волонець Д.Ф. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2021, 156 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0422U100122>.
4. Міськів Д.М. Відповідальність за декларування недостовірної інформації у кримінальному праві України: дис. на здобуття ступеня доктора філософії: 081 Право. Львів, 2021. 291 с.
5. Орлов П. Завідомість як ознака вини. *Радянське право*. 1984. № 6. С. 54–57.
6. Бульба І.В. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації: проблемні аспекти. Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: збірник тез доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 31 березня 2017 р.). Х.: ХНУВС, 2017. С. 41-42.
7. Вирок ВАКС від 16 березня 2023 р. у справі № 991/174/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109666619>.
8. Ухвала Апеляційної палати ВАКС від 09 серпня 2023 р. у справі № 991/174/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112777594>.
9. Вирок ВАКС від 16 березня 2023 р. у справі № 991/6699/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109607533>.
10. Ухвала Апеляційної палати ВАКС від 21 липня 2023 р. у справі № 991/6699/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112337034>.
11. Вирок ВАКС від 24 березня 2023 р. у справі № 991/500/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109780535>.
12. Ухвала Апеляційної палати ВАКС від 18 липня 2023 р. у справі № 991/500/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112321192>.
13. Вирок ВАКС від 05 лютого 2024 р. у справі № 901/503/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116751816>.
14. Вирок ВАКС від 17 серпня 2023 р. у справі № 991/1126/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112874596>.
15. Ухвала Апеляційної палати ВАКС від 15 листопада 2023 р. у справі № 991/1126/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115028874>.
16. Вирок ВАКС від 30 березня 2023 р. у справі № 991/185/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109915446>.
17. Ухвала Апеляційної палати ВАКС від 17 липня 2023 р. у справі № 991/185/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112293871>.